

Emergency Legislation, A Case Study of Coronavirus in the Iranian and Australian Legal Systems

Qudratullah Rahmani*

Ali Jabari**

Received: 2021/06/02

Accepted: 2021/07/23

Abstract

Predicting the "emergency situation" legal system is one of the requirements for dealing with the crisis and one of the important issues of public law in different countries. The outbreak of coronavirus in the first days of this year left all countries of the world in a complete crisis. Given the similarity of the type of crisis, the response of different systems can be the basis for adapting and improving the response to the crisis. The question of this article is "What legal rules have Iran and Australia used to manage the crisis caused by the corona crisis?" Although the Iranian legislature has provided for the main path to a state of emergency in Article 79 of the Constitution, In addition to the extra-legal powers of the leadership (Article 110), but to manage coronavirus disease, the government enlisted the authority of the Supreme National Security Council to enforce the required duties, restrictions and prohibitions. In contrast, the Australian Government, which has been comparatively studied, despite being federal in structure, Based on section 57 and 61 of its Constitution, with predictive structures and legal frameworks for different types of crises, along with the specific competence of each state, has declared a state of emergency and implements necessary duties, restrictions and prohibitions. The result of this adaptation is the expression of suggestions and correct solutions to improve and ameliorate the state of emergency in the Iranian legal system. The research method in this article is the characteristics of adaptation and the two legal systems of Iran and Australia.

Keywords: Crisis, Emergency, Coronavirus, Australian Law, Article 79.

* Assistant Prof., Department of Public Law, Faculty of Law and Political Science, University of Allameh Tabatabai, Tehran, Iran.

gr.rahmani@atu.isu.ac.ir

** Master's student in Public Law, School of Islamic Studies and Law, Imam Sadiq University, Tehran, Iran (Corresponding Author).

a.jabbari@isu.ac.ir

تقنین در شرایط اضطراری مطالعه موردی بیماری کرونا در نظام حقوقی ایران و استرالیا

قدرت‌الله رحمانی*

علی جباری**

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۳/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۵/۰۱

نوع مقاله: پژوهشی

چکیده

پیش‌بینی نظام حقوقی «وضعیت اضطراری» از الزامات مقابله با بحران و مسائل مهم حقوق عمومی در کشورهای مختلف است. شیوع ویروس کرونا در نخستین روزهای سال جاری میلادی، تمامی کشورهای جهان را با یک بحران تمام‌عیار مواجه کرد. یکسان بودن نوع بحران به وجود آمده، می‌تواند زمینه‌ساز تطبیق و مقایسه پاسخ‌های متفاوت به بحران باشد. سؤال این مقاله آن است که «ایران و استرالیا، برای مدیریت وضعیت اضطراری ناشی از بحران کرونا، از چه قواعد حقوقی استفاده کرده‌اند؟» گرچه قانون‌گذار اساسی ایران، مسیر اصلی جهت برقراری وضعیت اضطراری را علاوه بر اختیارات فراقانونی رهبری (اصل ۱۱۰)، در اصل ۷۹ قانون اساسی پیش‌بینی کرده است؛ اما دولت برای مدیریت بیماری کرونا، از صلاحیت شورای عالی امنیت ملی جهت اعمال تکالیف، محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های مورد نیاز، کمک گرفت. در مقابل، دولت استرالیا که مورد مطالعه تطبیقی قرار گرفته است، با وجود فدرالی بودن در ساختار، با پیش‌بینی قالب‌ها و چارچوب‌های قانونی برای مواجه با انواع بحران‌ها، مبتنی بر قسمت ۵۷ و ۶۱ قانون اساسی خود، در کنار صلاحیت خاص هر کدام از ایالات و قلمروها، اعلام وضعیت اضطراری کرده و تکالیف، محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های ضروری را اعمال کرد. نتیجه این تطبیق، بیان پیشنهادات و راه‌حلی جهت ارتقاء و بهبود رژیم وضعیت اضطراری در نظام حقوقی ایران می‌باشد. شیوه تحقیق در این مقاله، تطبیق ویژگی‌ها و اقدامات دو نظام حقوقی ایران و استرالیا است.

واژگان کلیدی: شرایط بحرانی، وضعیت اضطراری، کرونا، حقوق استرالیا، حقوق ایران، اصل ۷۹ قانون اساسی.

* استادیار گروه حقوق عمومی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

gr.rahmani@atu.ac.ir

** دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق عمومی، دانشکده معارف اسلامی و حقوق دانشگاه امام صادق علیه‌السلام،

تهران، ایران (نویسنده مسئول).

a.jabbari@isu.ac.ir

مقدمه

هر کشوری ممکن است به دلایل طبیعی و یا انسانی، با بحران‌هایی مواجه شود که نیاز به اتخاذ تصمیم‌های سخت، سریع و هوشمندانه داشته باشد. در چنین شرایطی، «وضعیت‌های اضطراری» به‌عنوان یک مکانیزم ویژه شناخته می‌شوند که با تعلیق برخی حقوق شهروندی، صلاحیت‌های لازم را به مقامات ذی‌صلاح جهت اعمال محدودیت‌ها و کنترل بحران می‌دهند. حال در شرایطی که شیوع ویروس کرونا شرایط نسبتاً یکسانی را برای تمام کشورهای جهان رقم زده است؛ کشورهای دیگر، به‌طور خاص کشور استرالیا را که مدیریت نسبتاً موفقی داشته و دارای یکی از کم‌ترین آمار تلفات انسانی نسبت به جمعیت خود است، برای بررسی انتخاب کرده‌اند. سؤال اصلی اینجاست که «اولاً ایران و استرالیا از چه قواعد حقوقی جهت مدیریت بحران کرونا بهره برده‌اند؟ ثانیاً برای مدیریت وضعیت اضطراری ناشی از کرونا، با عنایت به مطالعه تطبیقی بین ایران و استرالیا، باید از چه الزامات حقوقی تبعیت کرد؟» این مقاله، در پی آن است تا با تطبیق اقدامات دو کشور ایران و استرالیا در مقابله با بحران کرونا، پیشنهادهاتی جهت بهبود نظام وضعیت اضطراری در ایران ارائه دهد. با مقایسه برقراری وضعیت اضطراری در دو کشور و نتایج حاصل از آن، به نظر می‌رسد وجود چارچوب‌های کلی مدیریت بحران، با تفکیک شرایط در بحران‌های مختلف و نیز اعمال مدیریت قاطع، در کنار ارائه تسهیلات مناسب، راهکارهای مناسبی برای موفقیت در مقابله با بحران بوده است. ما در این مقاله، ابتدا از چستی وضعیت اضطراری سخن گفته و سپس ضمن تشریح زمینه‌های حقوقی برقراری وضعیت اضطراری در دو کشور، اقدامات هر یک را به تفصیل توضیح داده‌ایم و در نهایت، پس از تطبیق آنها، به ارائه پیشنهادهاتی در خصوص بهبود ساختار وضعیت اضطراری در ایران خواهیم پرداخت.

۱. چستی وضعیت اضطراری

اضطرار به معنای احتیاج، ناچاری و اجبار است (ابن‌منظور، ۱۴۰۸ق، ج ۸، ص. ۴۵). اضطرار در لغت به معنی ناچار بودن و درماندگی است (عمید، ۱۳۹۱، ص. ۱۹۶). در فرهنگ آکسفورد، واژه اضطرار (Emergency)^۱، حادثه یا وضعیت شدید ناگهانی که نیازمند عمل فوری است، تعریف شده است. در واقع اضطرار، نه بر شرایط و موقعیت

تهدیدآمیز قابل اطلاق است و نه بر صرف وجود شخص در آن شرایط و موقعیت؛ بلکه اضطرار صفتی است که در اثر قرار گرفتن شخص در آن شرایط و موقعیت، بر وی عارض می‌شود (محقق داماد، ۱۴۰۵ق، ج ۴، ص. ۱۲۵). اضطرار در مفهوم حقوق عمومی، شرایط بحرانی عمومی است که حیات ملت را به خطر می‌اندازد (Lena, 1998, p. 622). اختیارات اضطراری اجازه می‌دهد تا نظام مبتنی بر قانون اساسی عایق‌بندی شده و از شرایط بحرانی محافظت شود (Mueller, 2016, p. 298)، به بیان دیگر، در صورت عدم برقراری وضعیت اضطراری و به تبع آن، عدم مقابله مؤثر با بحران، مقبولیت یک رژیم مردم‌سالار به خطر می‌افتد (Ackerman, 2004, p. 1030). از طرفی، عدم تعیین دقیق حدود وضعیت اضطراری، می‌تواند آن را با پشتوانه قانونی، به صورت قاعده‌ای اصلی درآورد (لاگین، ۱۳۸۸، ص. ۱۷۴).

وضعیت اضطراری برای اولین بار توسط دولت آلمان نازی مطرح شد^۲ و بدین ترتیب دولت ذیل ماده ۴ قانون اساسی مقرر داشت: «اگر امنیت آلمان و نظم عمومی به نحو شدید در معرض تهدید و اختلال قرار گیرد، رئیس‌جمهور می‌تواند تمامی تدابیر لازم برای برقراری نظم عمومی را با استفاده از نیروی‌های نظامی اتخاذ کند». همچنین اعلام شد که رئیس‌جمهور می‌تواند بدین منظور، یعنی به منظور حفظ امنیت، قسمتی از حقوق بنیادین شناسایی شده در قانون اساسی را به حالت تعلیق درآورد (طباطبایی مؤتمنی، ۱۳۸۲، ص. ۱۳۳). از دیدگاه میثاق اول، میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، وضعیت اضطراری، خطر عمومی استثنایی (فوق‌العاده) است که موجودیت و زندگی مردم، یا یک ملت را تهدید می‌کند.^۳ بارزترین مصادیق وضعیت اضطراری عبارت‌اند از: بلایای طبیعی: زلزله، سیل و آتشفشان؛ بحران‌های اقتصادی؛ جنگ و بی‌نظمی‌های داخلی و دیگر اوضاع بحرانی که با توجه به پیشرفت علم و صنعت و به طور کلی بشر، بحران‌های جدیدتری نیز به وجود می‌آیند، مانند: انواع بیماری‌های همه‌گیر، نشت مواد یا انفجار تأسیسات نفتی یا نیروگاه‌های هسته‌ای... (غمامی، ۱۳۹۰، ص. ۵۸).

۲. قوانین حاکم بر شرایط اضطراری در ایران و استرالیا

۲-۱. حقوق ایران

مفهوم وضعیت اضطراری در حقوق ایران، به طور ضمنی در اصل ۷۹ و به شکل صریح در قانون مدیریت بحران مصوب ۱۳۹۸ توضیح داده شده است. قانون اساسی، در اصل هفتاد و نهم، با آوردن عبارت «در حالت جنگ و شرایط اضطراری نظیر آن، دولت حق دارد...»^۴، به تعیین یکی از مصداق‌های بارز شرایط اضطراری پرداخته است. در قانون مدیریت بحران مصوب ۱۳۹۸، در ماده ۳ به تعریف وضعیت اضطراری پرداخته و بیان داشته است که وضعیت اضطراری، وضعیتی است که در پی وقوع مخاطرات و قریب‌الوقوع بودن حادثه یا بعد از وقوع آن ایجاد می‌شود و نیاز به اقدامات فوق‌العاده برای پاسخ دارد.^۵

در نظام حقوقی ایران، برای پاسخ‌دهی به وضعیت اضطراری، دو قالب در نظر گرفته شده است، نخست الگوی پاسخ‌دهی به وضعیت بحرانی مبتنی بر قانون و دوم الگوی اقدامات فراقانونی برای پاسخ به شرایط بحرانی. الگوی پاسخ‌دهی مبتنی بر قانون، مفاد اصل هفتاد و نهم قانون اساسی است. در این اصل اساسی به امکان برقراری محدودیت‌های ضروری در مواقع اضطراری، از مجرای قانونی پرداخته است. این اصل ضمن اذعان به اینکه حکومت نظامی ممنوع می‌باشد، بیان می‌دارد در حالت جنگ و شرایط اضطراری نظیر آن، دولت حق دارد با تصویب مجلس شورای اسلامی موقتاً محدودیت‌های ضروری را برقرار کند. اما در ادامه، آن را مقید به زمان سی روز کرده و در صورت ضرورت، به دولت حق درخواست مجوز برای محدودیت‌های بیش از سی روز را می‌دهد. در راستای اصل ۷۹ قانون اساسی، ماده (۲۱۰) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس به مقررگذاری در این خصوص پرداخته، بر این اساس، پیش از اعمال محدودیت، دولت می‌بایست متن کامل و دقیق محدودیت‌های ضروری را با دلایل توجیهی لازم، به مجلس تقدیم کند. علاوه بر این، مطابق ماده ۲۱۱ این قانون^۶، رسیدگی به محدودیت‌های ضروری درخواست‌شده توسط رئیس جمهور یک شورا است و در هر حال مطابق قانون اساسی، نمی‌تواند بیش از سی روز باشد.

الگوی اقدامات فراقانونی برای پاسخ‌دهی به بحران، از مفاد بند ۸ اصل ۱۱۰^۷ با تکیه

بر محتوای اصل ۵۷ قانون اساسی استنتاج می‌شود. مطابق بند هشتم اصل ۱۱۰، حل معضلات نظام که از طرق عادی قابل حل نیست از طریق مجمع تشخیص مصلحت نظام در زمره اختیارات ولی فقیه قرار گرفته است. اصل ۵۷ قانون اساسی مقرر می‌دارد: «قوای حاکم در جمهوری اسلامی ایران عبارت‌اند از: قوه مقننه، قوه مجریه و قوه قضائیه که زیر نظر ولایت مطلقه امر و امامت امت، بر اساس اصول آئینده این قانون اعمال می‌شوند». نکته مهم مورد بحث در این اصل در خصوص اطلاق است. برخی گفته‌اند: اطلاق به معنای رها بودن از هرگونه قید و شرط است و ولایت مطلقه بدین معنی است که ولی فقیه می‌تواند در همه امور مردم اعم از خصوصی و عمومی تصرف کند و هر زمان که خواست، قوانین عادی و اساسی را زیر پا بگذارد؛ اما این معنا نمی‌تواند صحیح باشد (ارسطا، ۱۳۷۷، صص. ۱-۲). معنای دیگری از اطلاق که مورد قبول مرحوم امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه) و بسیاری دیگر از فقهاست، آن است که فقیه جامع‌الشرایط در تمامی شئون امت و جمیع امور مربوط به حکومت، دارای ولایت است. طبق نظر دوم، مطلق امور مربوط به حکومت در تحت ولایت فقیه جامع‌الشرایط است و بدین ترتیب نسبی بودن اطلاق در نظریه ولایت مطلقه، کاملاً آشکار می‌شود (ارسطا، ۱۳۷۷، ص. ۷). بنابراین، با تفسیر دوم که صحیح‌تر است، اقدامات ولی فقیه باید در محدوده اجتماع و با رعایت مصالح عمومی، به انجام امور پردازد. از طرفی، چون فرض بر این است که مصالح عمومی در قانون رعایت شده (ارسطا، ۱۳۸۹، ص. ۶۲)، ولی فقیه ابتداً باید از طریق قانونی به حل معضلات پردازد و در صورت عدم امکان حل مشکلات از طرق قانونی، از اختیار موجود در اصل ۱۱۰ با تکیه بر اصل ۵۷، برای حل مسائل و بحران‌ها استفاده کند. بدین ترتیب، الگوی اقدامات فراقانونی برای پاسخ‌دهی به معضلات نظام، دومین الگوی قانونی مدیریت بحران در نظام حقوقی ایران است.

در بعد عملیاتی و در قالب الگوی پاسخ‌دهی مبتنی بر قانون، قانون اخیر مدیریت بحران مصوب ۱۳۹۸ نیز به موضوع وضعیت اضطراری پرداخته است.^۸ این قانون، هیچ اشاره‌ای به ایجاد محدودیت‌ها یا ممنوعیت‌های ضروری نکرده و صرفاً تمهیدات لازم برای مدیریت بحران، از قبیل؛ مدیریت یکپارچه در امر سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و... را با هدف پیش‌بینی و پیشگیری، کاهش و آسیب‌های بحران، فراهم کرده است.^۹ اولین

نکته قابل توجه در این قانون، آن است که در ماده ۳ که اصطلاحات را تعریف کرده است، همانند قانون قبلی خود^۱، بحران‌های نظامی - امنیتی و اجتماعی را از دایره شمول خود خارج کرده است. به موجب ماده ۶ این قانون، در راستای سیاست‌گذاری اجرایی در زمینه مدیریت بحران کشور، در محدوده سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری، شورای عالی مدیریت بحران، با عضویت اشخاص مذکور در قانون تشکیل می‌شود.^{۱۱} وظیفه شورای عالی مدیریت بحران، تصویب و بروزرسانی اسناد مذکور در قانون است که می‌بایست ظرف سه ماه پس از تدوین آنها، انجام دهد.^{۱۲} رکن دوم این قانون، سازمان مدیریت بحران است که مسئولیت یکپارچگی در اعمال مدیریت بحران و ارتقای اثربخشی آن را بر عهده دارد.^{۱۳} سومین رکن قانون، ستادهای مدیریت بحران در سطوح ملی، استانی و شهرستانی هستند که به منظور هماهنگی و هم‌افزایی فعالیت‌های نهادهای مشمول این قانون، ایجاد می‌شوند.^{۱۴} وظایف ستادهای ملی، استانی و شهرستانی و نیز وظایف تمام نهادهای مسئول در مدیریت بحران و دستگاه‌های مذکور در این قانون، به تفصیل در این قانون توضیح داده شده است.^{۱۵}

۲-۲. حقوق استرالیا

استرالیا به عنوان یکی از کشورهای نسبتاً موفق در کنترل بحران کرونا (رتبه ۱۲۵ام در نسبت میزان مرگ بر میلیون) شناخته شده است.^{۱۶} بررسی نحوه مواجهه دولت استرالیا با بحران و وضعیت اضطراری، نیازمند ارائه کوتاهی در رابطه با نظام حقوقی استرالیا است. نظام حقوقی استرالیا، یک نظام پادشاهی مشروطه پارلمانی فدرال است.^{۱۷} وجه پادشاهی بودن نظام حقوقی استرالیا متبلور در اختیارات ملکه بریتانیا می‌باشد.^{۱۸} از طرفی استرالیا یک دولت فدرال است که از شش ایالت^{۱۹} و دو سرزمین یا قلمرو^{۲۰} تشکیل شده است که اختیاراتشان کمتر از ایالت‌هاست.^{۲۱} در استرالیا هر کدام از ایالت‌ها به نوبه خود نقش خویش را در چارچوب نظام فدرال ایفاء نقش می‌کنند (طلایی، ۱۳۸۰، ص. ۹۳) و همان‌طور که می‌بینیم عملکرد مشترک آنها در کنار اقدامات خاص هر ایالت است. تعریف آنچه «اضطراری» یا «فاجعه» است در هر ایالت و سرزمین متفاوت است. به طور کلی اما، «وضعیت اضطراری» به عنوان یک اتفاق واقعی یا قریب‌الوقوع تعریف می‌شود که نیاز به یک واکنش قابل توجه و هماهنگ دارد و تهدیدی برای زندگی،

انسان‌ها، حیوانات، اموال یا عملکرد یک خدمت ضروری است (Royal Commission, 2020, p. 5). با یک نگاه کلی، شرایط اضطراری از دیدگاه قانون اساسی ایالت‌های استرالیا، شامل حوادثی مانند بلایای طبیعی، همه‌گیری یا اقدامات تروریستی است. هر ایالت و سرزمین رویکرد متفاوتی نسبت به چگونگی اعلام وضعیت اضطراری دارد؛ اما می‌توان آنها را در سه دسته کلی قرار داد: نخست؛ اعلامیه‌های اضطراری واحد، دوم؛ اعلامیه‌های چندگانه، سوم؛ اعلامیه‌های مرحله‌ای^{۲۲} (Royal Commission, 2020, p. 6). به جهتی که هدف اساسی دولت فدرال، همگون کردن و هماهنگی ایالت‌ها است (قاضی شریعت‌پناهی، ۱۳۹۳، ص. ۲۴۳)، نقش هماهنگی بین ایالت‌ها را در وضعیت اضطراری نیز، ایفا می‌کند. در وضعیت‌های اضطراری، به‌عنوان مثال وضعیت اضطراری ناشی از شیوع ویروس کرونا نیز دولت فدرال می‌تواند به‌عنوان محور هماهنگی بین دول ایالتی با استفاده از کابینه ملی، کمیته‌های کشوری و نیز ارتباط با سازمان بهداشت جهانی^{۲۳} به‌عنوان نقطه کانونی دول، عمل نماید. با این وجود، دولت فدرال اظهار صریح قانون اساسی در رابطه با صلاحیت اعلام «وضعیت اضطراری ملی» را ندارد و حتی در مواردی نیز نسبت به آن انتقاداتی شده است.^{۲۴} اما به‌نظر می‌رسد، دولت فدرال به کمک بند ۲۹ از قسمت ۵۱^{۲۵} قانون اساسی و با نیز با عنایت به صلاحیت ایجاد شده در قسمت ۶۱، می‌تواند با صلاحیت ضمنی برای تصویب قوانین در راستای اعمال قدرت اجرایی خود اقدام نماید، به شرطی که این وضعیت موجود، یک وضعیت اضطرار ملی باشد.^{۲۶} از طرفی، اختیارات احصاء شده در قسمت‌های مختلف قانون اساسی استرالیا از جمله قسمت ۵۷ و ۶۱ نشان‌دهنده آن است که دامنه قدرت اضطراری فرماندار کل به‌عنوان نماد دولت فدرال بسیار گسترده است (TUBBS, 1977, p. 31). مهم‌ترین قدرت، قرنطینه است که امروز از طریق قانون ایمنی زیستی سال ۲۰۱۵^{۲۷} اجرا می‌شود. قدرت قرنطینه، پیش از تصویب قانون امنیت زیستی ۲۰۱۵، به موجب صلاحیتی برخاسته از قانون قرنطینه ۱۹۰۸^{۲۸} به اجرا درمی‌آمد؛ لکن قانون قرنطینه به‌طور رسمی توسط قانون ایمنی زیستی (اصلاحات بعدی و مقررات انتقالی) ۲۰۱۵ لغو شد. قانون امنیت زیستی، اکنون کلیه اختیارات را برای اعلام بیماری در قرنطینه و اقدامات برای تأمین سلامت و ایمنی عمومی که قبلاً در قانون قرنطینه مندرج بود، دربرمی‌گیرد.^{۲۹}

دولت استرالیا به واسطه صلاحیتی که گفته شد، قالب قانونی پاسخ به وضعیت اضطراری را در «چارچوب مدیریت بحران دولت استرالیا»^{۳۰} (AGCMF)، مشخص کرده است. AGCMF که در سال ۲۰۱۷ آغاز شد، یک چارچوب تصمیم‌گیری جامع است که برای مدیریت انواع بحران‌ها طراحی شده است. این چارچوب، مجموعه‌ای از کمیته‌های بین‌دولتی و ملی را تعیین می‌کند که مسئولیت‌های آنها بسته به نوع بحران، مشخص شده است. این چارچوب بحران خاصی را برای پاسخ‌دهی مشخص نکرده است؛ بلکه اصطلاح «همه بحران‌ها» را برای مشخص کردن محدوده عملکردی خود معین کرده است. بر طبق آن، بحران‌ها ممکن است شامل حوادث تروریستی، حوادث سایبری، بیماری‌های همه‌گیر، بیماری‌های حیوانات، بلایای طبیعی و حوادثی باشد که استرالیایی‌ها و یا منافع استرالیا را در خارج از کشور تحت تأثیر قرار می‌دهد. در AGCMF تشکیلات مورد نیاز در مواقع بحران از جمله؛ کمیته‌ها و شوراهای مشخص شده‌اند و مسئولیت‌های مقامات مختلف ایالتی و فدرال تعیین شده است.^{۳۱} در بخش سوم AGCMF، تمام بحران‌هایی که ممکن است اتفاق بیافتد، مشخص شده و ضمن توضیح کوتاه و تعریف بحران، وزیر مسئول و نهاد دارای مسئولیت معین شده است. ذیل عنوان هر بحران، علاوه بر موارد فوق، ملاحظات کلیدی مربوط به آن بحران، قوانین حاکم در زمان وقوع آن بحران، مقام ارشد در آن بحران و مکانیسم‌های کلیدی هماهنگی کل دولت (در صورت وجود) به‌طور دقیق مشخص شده‌اند. بحران‌های احصاء شده در این چارچوب عبارت‌اند از: بحران‌های بین‌المللی، حوادث مربوط به امنیت داخلی (به استثنای حوادث تروریستی)، حوادث تروریستی داخلی، حوادث تروریستی دریایی در حوزه دریایی استرالیا، بلایای طبیعی داخلی، بحران‌های زیستی، بحران‌های بهداشت عمومی، بحران‌های تأمین انرژی، حوادث مربوط به تأسیسات نفتی و حوادث حمل و نقل (دریایی و هوایی).^{۳۲}

در یک سطح عملیاتی، بحران‌های داخلی توسط مرکز هماهنگی بحران^{۳۳} (CCC)، که توسط مدیریت اضطراری استرالیا که یک بخش در وزارت امور داخلی است، هماهنگ می‌شوند (Elphick, 2020, p. 10). CCC همچنین، درخواست‌های ارائه شده طبق برنامه پاسخ‌گویی به حوادث دولت استرالیا COMDISPLAN (۲۰۱۷)^{۳۴} را که کمک‌های غیرمالی به ایالت‌ها و سرزمین‌های استرالیا را ارائه می‌دهد، مدیریت می‌کند.

این برنامه برای هر شرایط اضطراری می‌تواند فعال شود. مطابق COMDISPLAN، ایالت‌ها می‌توانند از دولت فدرال درخواست کمک کنند. اختیار درخواست کمک از فدرال در هر ایالت، به یک مقام رسمی معرفی شده در آن ایالت اعطا می‌شود^{۳۵} که به‌عنوان مثال، در کوئینزلند به مسئول اجرایی کمیته مدیریت حوادث کوئینزلند، سپرده شده است.^{۳۶} پیش از آنکه هر ایالت درخواست کمک نماید، می‌بایست تمام انتظارات و گزینه‌های دولت، جامعه و تجاری را به پایان رسانده باشد.^{۳۷} این مقام، ضمن بیان نکات ضروری^{۳۸}، جهت تأیید مدیرکل، درخواست کمک را به «مدیریت اضطراری استرالیا»^{۳۹}، ارسال می‌کند.^{۴۰} مدیرکل مدیریت اضطراری استرالیا، در صورت لزوم، «توافق طرح مقابله با حوادث دولت استرالیا» را فعال کرده^{۴۱} و حتی در صورت لزوم، نیروهای دفاع استرالیا^{۴۲} را مستقر می‌کند.

ایران	استرالیا
آیا کشور دارای قانون قرنطینه است؟	
قانونی ویژه‌ای برای قرنطینه وجود ندارد؛ گرچه می‌توان با برقراری وضعیت اضطراری محدودیت‌هایی را اعمال کرد.	قانون قرنطینه سال ۱۹۰۸، به طور خاص به سازوکار برقراری قرنطینه پرداخته بود؛ لکن با نسخ آن توسط قانون امنیت زیستی ۲۰۱۵، اکنون این اختیارات به صورت مصرح در این قانون آمده است.
آیا کشور قانون امنیت زیستی دارد؟ و آیا این قانون به اجرا درآمد؟	
بله، قانون ایمنی زیستی جمهوری اسلامی ایران (مصوب سال ۱۳۸۸)؛ لکن استفاده‌ای از آن نشد.	بله، قانون امنیت زیستی ۲۰۱۵ ^{۴۳} ، و این قانون پس از اصلاح و اضافه شدن بیماری کرونا، به اجرا درآمد.

۳. ایجاد وضعیت اضطراری

۳-۱. ایران

در پی شناسایی موارد قطعی ابتلا در استان‌های مختلف، در تاریخ سوم اسفندماه ۱۳۹۸ شورای عالی امنیت ملی تشکیل جلسه داده و در آن جلسه تصویب شد تا ستاد ملی مقابله با کرونا تشکیل شود.^{۴۴} پس از مصوبه شورای عالی امنیت ملی در تاریخ سوم

اسفندماه، این مصوبه با تأیید رهبری که در واقع ضمانت اجرای مصوبات شورای عالی امنیت ملی است (مهری و هاشمی، ۱۳۹۶، ص. ۱۳)، در چهارم اسفندماه ۱۳۹۸ ستاد ملی مقابله با کرونا تشکیل شد.^{۴۵} با حکم رئیس جمهور، وزیر بهداشت مأمور تشکیل ستاد ملی مقابله با کرونا شده، اعضای ستاد را منصوب و اولین جلسه آن، ششم اسفند برگزار شد.^{۴۶} مصوبات این ستاد به پشتوانه مصوبات شورای عالی امنیت ملی، مطابق اصل ۱۷۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، به مثابه مصوبات شورای عالی امنیت ملی هستند. بنابراین، به جای استفاده از ظرفیت موجود در اصل ۷۹ قانون اساسی که روند قانونی برقراری وضعیت اضطراری است، از ظرفیت شورای عالی امنیت ملی استفاده شد.

۲-۳. استرالیا

طبق چارچوب پاسخ‌گویی به بحران استرالیا (AGCMF)، برنامه اصلی حفاظت از سلامت استرالیا^{۴۷} (AHPPC) عالی‌ترین کمیته پزشکی و مسئول هماهنگی پاسخ به بحران‌های بهداشت ملی است که در بحران کرونا مشاوره‌های لازم را به کابینه ملی می‌دهد. این مرکز از کلیه مسئولین ارشد بهداشت ایالتی تشکیل شده^{۴۸} و توسط مسئول ارشد پزشکی استرالیا اداره می‌شود. علاوه بر AGCMF که چارچوب کلی هماهنگی برای همه بحران‌ها می‌باشد، ترتیبات واکنش اضطراری بهداشت ملی^{۴۹} نیز، که AHPPC نهاد تصمیم‌گیری آن است، بالاترین سطح ترتیبات اختصاصی مقابله با بحران‌های بهداشتی در استرالیا است. این ترتیبات، چگونگی همکاری دولت، وزارت بهداشت فدرال و دولت‌ها و ادارات ایالتی را برای مدیریت بحران‌های بهداشتی بیان می‌کند. در کنار چهارچوب کلی AGCMF و ترتیبات واکنش اضطراری بهداشت ملی، برنامه‌های جزئی‌تری نیز برای مقابله با بیماری‌های واگیر در نظر گرفته شده است. دو مورد از برنامه‌های از پیش تهیه‌شده، برنامه CD ملی (۲۰۱۸)^{۵۰} و برنامه CD (۲۰۱۶)^{۵۱} است که هر کدام به طور خاص به برخی الزامات مدیریت بیماری‌های واگیر پرداخته‌اند.

اتاق مدیریت بحران، جهت ارائه اطلاعات فنی و خدمات‌دهی به بخش‌های مختلف از جمله AHPPC^{۵۲}، در تاریخ ۲۰ ژانویه به عنوان نخستین اقدام، فعال شد^{۵۳}. دولت استرالیا از تاریخ ۲۱ ژانویه به درخواست مدیر ارشد پزشکی (CMO) بیماری کرونا را

در لیست بیماری‌های قانون امنیت زیستی ۲۰۱۵ قراردادده و انبارهای پزشکی ملی و مرکز ملی تروما را فعال کرد. ۱۸ فوریه، وزارت بهداشت برنامه واکنش اضطراری به کروناویروس را منتشر کرده و دولت در ۲۵ فوریه به درخواست (CMO) برنامه CD (۲۰۱۶) را فعال نمود. ۵ مارس ۲۰۲۰، با بیانیه مشترک نخست‌وزیر، وزیر امور خارجه و وزیر بهداشت، مکانیزم هماهنگی ملی (NCM) ذیل کمیته امنیت کابینه تشکیل شد که به نظر می‌رسد نقش آن بسیار شبیه به نقش کمیته بحران ملی (NCC) است.^{۵۴} بر اساس قانون امنیت زیستی ۲۰۱۵، این سند همچنین حدود اختیارات دولت مشترک‌المنافع را در مواقع اضطراری امنیت زیستی تعیین می‌کند. با این وجود، نهاد هماهنگی کل دولت در سطح عملیاتی، همان‌طور که در بخش دوم توضیح داده شد، مرکز هماهنگی بحران (CCC) است. این مرکز شبانه‌روزی، آگاهی از وضعیت کل دولت را جهت اتخاذ تصمیمات فراهم می‌کند.

نهایتاً در ۱۳ مارس، کابینه ملی استرالیا به عنوان شورای اصلی تصمیم‌گیر، به‌جای COAG^{۵۵} (نهاد متشکل از سران ایالت‌ها و قلمروها و عالی‌ترین شورای دولتی) تشکیل شد. کابینه ملی جدید، متشکل از نخست‌وزیر، نخست‌وزیران و سران ایالت‌ها و قلمروها می‌باشد که به‌طور مداوم برای برنامه‌ریزی جهت مقابله با بیماری کووید ۱۹ تشکیل جلسه خواهد داد؛ درحالی‌که COAG سالیانه دوبار تشکیل جلسه می‌دهد.^{۵۶} اختیار اعلان مصوبات کابینه ملی به صورت محرمانه و در صلاحیت نخست‌وزیر است.^{۵۷} اولین جلسه کابینه ملی در تاریخ ۱۵ مارس تشکیل شد.^{۵۸} در ۱۸ مارس، فرماندار کل ویروس انسانی کرونا با پتانسیل همه‌گیری را تحت قانون امنیت زیستی اعلام کرد که به موجب آن حق استفاده از صلاحیت‌های ویژه موجود در قانون امنیت زیستی ۲۰۱۵ رسمیت یافت^{۵۹}، این در حالی است که بیماری کووید ۱۹ در ۲۱ ژانویه به لیست بیماری‌های قانون امنیت زیستی اضافه شده بود.^{۶۰}

استرالیا	ایران
نهاد خاص برای کنترل بیماری	
کابینه ملی استرالیا به عنوان شورای اصلی تصمیم‌گیری برای پاسخ به بحران تشکیل شد. COAG (نهاد متشکل از سران ایالت‌ها و قلمروها) نهاد عالی شورای سابق بوده که چون چابکی لازم برای مقابله با کرونا را نداشته است کابینه ملی تشکیل شد.	ستاد ملی مبارزه با کرونا به عنوان شورای فرعی شورای عالی امنیت ملی با ریاست رئیس‌جمهور. این نهاد موقتی و با دستور رهبری ایجاد شده است.
تصویب قانون خاصی برای مقابله با بیماری کرونا	
۱. با تغییر در قانون امنیت زیستی ۲۰۱۵ عنوان بیماری کرونا نیز به آن اضافه شد. ۲. بسته اقتصادی پاسخ به بیماری کرونا تصویب شد.	خیر.
برقراری وضعیت اضطراری	
تحت قانون امنیت زیستی ۲۰۱۵، اعلام وضعیت بحران شده است. ^{۶۱}	وضعیت اضطراری مصوب مجلس (اصل ۷۹) ایجاد نشده ولی محدودیت‌های موقت در برخی برهه‌ها وضع شده است.

۴. قواعد حاکم بر محدودیت‌ها

۴-۱. ایران

ستاد ملی کرونا در بدو شیوع بیماری کرونا، تمامی مدارس و مراکز آموزشی را در کلیه سطوح، به مدت سه روز تعطیل کرد که این تعطیلی چندین بار تمدید شده و در جلسه نهم ستاد که در تاریخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۶ برگزار شد، مقرر شد بازگشایی مدارس منوط به تصمیم ستاد ملی کرونا باشد. در بازه‌هایی از تعطیلات، سفرهای برون‌شهری کنترل و در برخی مواقع با شدت گرفتن بیماری، تصمیم به ممنوعیت سفرهای برون‌شهری گرفته شد. طبق مصوبه ستاد ملی کرونا، رستوران‌ها و مراکز ورزشی موقتاً تعطیل شدند

و بازگشایی آنها نیز با یک سوم ظرفیت در شهرهای کم‌خطر انجام پذیرفت. وزارت بهداشت، سه وضعیت سفید، نارنجی و قرمز، را در دستورالعمل‌های خود اعلام کرد که به موجب آن محدودیت‌های ویژه‌ای برای هر وضعیت اعلام شد. بر این مبنا، اگر در شهرستانی متوسط میزان بستری روزانه (به ازای هر صد هزار نفر جمعیت)، حداکثر ۱ باشد و همان نیز به شکلی باشد که حداکثر یک نفر در هر روز بستری شود، آن منطقه در وضعیت سفید قرار دارد. شهرستانی در وضعیت قرمز (خطر بالا) قرار دارد که طی دو هفته متوسط میزان بستری روزانه آن (به ازای هر صد هزار نفر جمعیت) بالای ۳ نفر باشد. سایر شهرستان‌ها که سفید یا قرمز نباشند در وضعیت زرد (خطر متوسط) قرار می‌گیرند.⁶² وضعیتی که هر شهرستان در هر بازه از زمان پیدا می‌کند، معیار برقراری محدودیت‌های آن شهرستان، جهت فعالیت اصناف و... است.

ستاد ملی کرونا در بیست و هفتمین جلسه خود در تاریخ ۱۳۹۹/۴/۱۴ اقدام به وضع برخی محدودیت‌ها کرد که بر طبق آن، استفاده از ماسک در مناطق قرمز کشور در اماکن سرپوشیده دارای ازدحام جمعیت به مدت ۱۵ روز، از تاریخ ۱۵ تیرماه الزامی شده و نیز مشاغل گروه‌های ۳^۳ و ۴^۴ و تمامی ادارات، بانک‌ها، مراکز ارائه خدمات عمومی و وسایل حمل‌ونقل عمومی، موظف به استفاده از ماسک شدند. طبق بند پنجم این مصوبه، مراجعین در صورت عدم استفاده از ماسک، از دریافت خدمت محروم شدند. ضمانت اجرای این مصوبه بخشنامه سازمان اداری استخدامی در تاریخ ۱۳۹۹/۴/۲۸ بود که مراجع ذی‌ربط را مکلف به گزارش تخلفات به هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری کرد.^{6۵} ضمانت اجرای مصوبه فوق به طور خاص در جلسه سی‌وسوم ستاد ملی کرونا تصویب شد که به موجب آن برای کارمندان و کارگزاران دولتی که پروتکل‌های بهداشتی را رعایت نمی‌کنند، مجازاتی در نظر گرفته شد که مستقیماً از سوی معاونان یا مدیران کل اداری و مالی هر دستگاه اعمال شده و نیازی به تشکیل پرونده در هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری نیست. وفق مصوبات سی‌وسومین جلسه ستاد ملی کرونا مورخ ۱۳۹۹/۰۵/۲۵، بخشنامه‌ای در تاریخ ۱۳۹۹/۰۶/۰۵ به دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری از سوی رئیس سازمان امور اداری و استخدامی کشور ابلاغ شد که طبق آن، کارمندان و کارگزاران در صورت عدم رعایت دستورالعمل‌های بهداشتی، در مرتبه اول، صرفاً تذکر کتبی بدون

درج در پرونده دریافت می‌کنند اما در صورت تکرار در مراتب بعدی به ترتیب، توبیخ کتبی با درج در پرونده، کسر یک‌سوم حقوق و فوق‌العاده شغل در حقوق یک ماه، کسر یک‌سوم حقوق و فوق‌العاده در حقوق ۳ ماه و در صورت تکرار برای بار پنجم، انفصال موقت از خدمت حداکثر تا ۳ ماه، اعمال می‌شود. در این بخشنامه تصریح شده که جرایم و مجازات‌های تعیین شده، مستقیماً از سوی معاونان یا مدیران کل اداری و مالی هر دستگاه اعمال شده و نیازی به تشکیل پرونده در هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری نیست.^{۶۶}

ستاد ملی کرونا در ۱۹ مهرماه اقدام به وضع جریمه‌هایی برای عدم رعایت دستورالعمل‌های بهداشتی کرد. طبق این مصوبه، جریمه‌های ۵۰ هزار تومانی برای اشخاص، ۱۰۰ هزار تومان برای راننده‌های تاکسی و جریمه یک میلیون تومانی برای واحدهای صنفی، که از ماسک استفاده نمی‌کنند، در نظر گرفته شد.^{۶۷} همچنین، برای افراد مبتلا به کرونا در صورت خروج از قرنطینه، مبلغ ۲۰۰ هزار تومان جریمه در نظر گرفته شد.^{۶۸}

۲-۴. استرالیا

در ۱ فوریه، نخست وزیر، وزیر خارجه و وزیر امور داخلی توصیه کمیته امنیت کابینه ملی بر وجود برخی محدودیت‌های ورود و خروج، بالاخص از چین را اعلام کردند.^{۶۹} کابینه ملی از تاریخ ۱۵ مارس، محدودیت در اجتماعات بیش از ۵۰۰ نفر و از ۱۸ مارس، محدودیت در اجتماعات بیش از ۱۰۰ نفر غیرضروری خانه‌ها را اعمال کرده و در همان موقع، هر گونه ورود یا خروج کشتی‌های کروز بین‌المللی را به مدت ۳۰ روز، ممنوع کرد.^{۷۰} در ۱۸ مارس، ورود یا خروج گروه‌های خاصی به مراکز مراقبت از سالمندان ممنوع شد.^{۷۱} در ۱۹ مارس ۲۰۲۰، اعلام شد که استرالیا از ۲۰ مارس ۲۰۲۰ مرزهای خود را به روی تمام افراد غیرشهروند و غیرمقیم می‌بندد.^{۷۲} از تاریخ ۲۴ مارس به طور کلی، و از ۲۹ مارس به صورت دقیق، اقدام به جلوگیری از صادرات محصولات بهداشتی حیاتی و ممانعت از افزایش قیمت آنها کرد.^{۷۳} انجام برخی عمل‌های جراحی غیرضرور که سابقاً در اواخر ماه مارس با ممنوعیت مواجه شده بود، دوباره در ۱۵ مه، مجاز اعلام شد.^{۷۴} در ۲۵ مارس، نخست وزیر از تشکیل یک نهاد مشورتی جدید

مستقر در کابینه^{۷۵}، به نام کمیسیون ملی هماهنگی (NCCC)^{۷۶} خبر داد که جهت کاهش اثرات اقتصادی و اجتماعی، مشاوره داده و با وزارت خزانهداری همکاری می‌کند.^{۷۷} مهم‌ترین اقدام دولت استرالیا یعنی محدودیت‌های عبور و مرور، از ۲۶ مارس، شروع شد که به موجب آن عموم مردم، به جز افرادی که نیاز فوری دارند یا نیروهای نظامی مستقر، حق ورود و خروج به مناطق مشخص شده را نداشتند.^{۷۸} از دیگر اقدامات این دوره عبارت‌اند از؛ ممنوعیت سفر در درون ایالت‌ها و قلمروها در زمان اوج^{۷۹}، ممنوعیت ورود و خروج بین‌المللی و در ادامه محدودیت برای میزان ورود به استرالیا از هر شهر بندری و مرزی؛ ممنوعیت سفر بین ایالتی و بین‌المللی در حال حاضر؛ تعطیلی و استفاده از نصف ظرفیت کسب‌وکارهای غیرضرور که نوع تعطیلی‌ها و یا میزان ظرفیت قابل استفاده در هر ایالت توسط خود آن. به‌عنوان مثال، در قلمرو پایتختی استرالیا (یکی از دو قلمرو این کشور) سالن‌های ورزشی روباز باید با ۵۰ درصد ظرفیت استفاده شوند و سالن‌های ورزشی بسته به طوری باشد که در هر ۴ متر مربع یک نفر قرار گیرد.^{۸۰} مورد اخیر و تمامی موارد مشابه آن (قرنطینه) مبتنی بر صلاحیت‌های برآمده از قانون امنیت زیستی است. این محدودیت‌ها به مرور زمان تا اواسط ماه ژوئن لغو شدند.^{۸۱}

در ۲۶ مارس ۲۰۲۰، کابینه ملی با توصیه AHPPC اقدام به گسترش تست‌های تشخیصی کرونا کرده^{۸۲} و در همان تاریخ برخی مسافران خاص که از کشور خارج می‌شدند، ملزم به تأیید شدن توسط افسران امنیت زیستی کرد.^{۸۳} با توافق اعضا در ۲۷ مارس، کابینه ملی اعلام کرد، تمام مسافران ورودی به استرالیا باید ۱۴ روز در هتل‌ها و محل‌هایی که مشخص شده است قرنطینه شوند.^{۸۴} کابینه ملی در ۲۹ مارس، مهلت قانونی شش ماهه را برای اخراج مستاجرانی که در مضیقه مالی قرار دارند، در نظر گرفت.^{۸۵} مطابق قانون امنیت زیستی، اگر فردی از دستورات کنترل پیروی نکند، مدیر امنیت زیستی انسانی، ممکن است او را تا حداکثر مجازات پنج سال حبس، ۶۳۰۰۰ دلار جریمه نقدی یا هر دو، اعمال قانون نماید. در ۱۴ مه، دوره اضطراری امنیت زیستی انسان تا ۱۷ سپتامبر ۲۰۲۰ تمدید شد.^{۸۶} در ۱۲ ژوئن ۲۰۲۰، به‌عنوان مثال، ممنوعیت تجمع ۱۰۰ نفره در اجتماعات غیرضروری داخلی به محدودیت تجمع به شرطی که فاصله ۱.۵ متری برای افراد رعایت شده باشد، تغییر کرد.^{۸۷} در ۷ آگوست

۲۰۲۰، کابینه ملی توافق کرد که تا ۲۴ اکتبر، محدودیت‌های موجود در ورود مسافران بین‌المللی ادامه یابد، به‌عنوان مثال روزانه حداکثر ۳۵۰ نفر می‌توانند از طریق سیدنی وارد شوند.^{۸۸}

مجازات برای رفتارهای پر خطر	
استرالیا	ایران
فدرال قانون خاصی وضع نکرده است اما می‌تواند ذیل قانون امنیت زیستی ۲۰۱۵ وضع جریمه‌هایی برای عدم رعایت دستورالعمل‌ها بنماید. طبق این قانون، اگر فردی از دستورات کنترل پیروی نکند، مدیر امنیت زیستی انسانی ممکن است آنها را تا حداکثر مجازات پنج سال حبس، ۶۳۰۰۰ دلار جریمه نقدی یا هر دو، اعمال قانون نماید. اما ایالت‌ها خود به تنهایی نیز جریمه‌هایی را وضع کرده‌اند.	طبق مصوبه ستاد ملی کرونا در تاریخ ۱۳۹۹/۷/۱۹: ۱. جریمه عدم استفاده از ماسک؛ ۵۰ هزار تومان؛ ۲. جریمه مخفی کردن بیماری و عدم رعایت قرنطینه؛ ۲۰۰ هزار تومان؛ ۳. اصناف؛ مرحله اول تذکر، مرحله دوم ۳۰۰ هزار تومان، مرحله سوم یک میلیون تومان و مرحله چهارم پلمب؛ ۴. جریمه تاکسیرانی؛ راننده ۱۰۰ هزار تومان، هر مسافر ۲۰ هزار تومان (راننده باید پرداخت کند)؛ ۵. جریمه ادارات؛ حراست و روسای بخش‌ها به میزان تخلف افراد خاطی جریمه می‌شوند.
بهداشت عمومی ۲۰۰۵ خود (Public Health Act 2005 (Qld)، ۱۳،۳۴۵،۰۰۰ دلار برای افراد یا ۶۶،۷۲۵،۰۰۰ دلار برای یک شرکت بزرگ وضع شده است.	نیروی انتظامی از ابزاری که در اختیار دارد استفاده می‌کند.

۵. قواعد حاکم بر حمایت‌ها و تسهیلات دولتی

۵-۱. ایران

دولت برای حمایت از مشاغل آسیب دیده اقدام به ارائه تسهیلاتی نمود. همچنین، به دولت اجازه داده شد یک میلیارد دلار از صندوق توسعه ملی برای کمک به بخش بهداشت و درمان برداشت کند.^{۸۹} وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی سه نوع تسهیلات

۶ میلیونی، ۱۲ میلیونی و ۱۶ میلیون تومانی فراهم کرده است که میزان آن به ازای هر فرد کارکن برای بنگاه‌های شدیداً آسیب‌دیده ۱۲ میلیون تومان است و بنگاه‌هایی که بالاجبار تعطیل شدند به ازای هر کارکن ۱۶ میلیون تومان می‌گیرند و رانندگان مسافری (درون‌شهری و برون‌شهری) خویش‌فرما نیز مشمول وام ۶ میلیون تومانی شده‌اند که کلیه این تسهیلات با نرخ سود ۱۲ درصد و طول دوره بازپرداخت با احتساب زمان تنفس ۲۴ ماه تعیین شده است.^{۹۰} علاوه بر این، دولت با تعویق در پرداخت قبوض و نیز تعویق سه ماهه حق بیمه تأمین اجتماعی کارفرمایان موافقت کرد.^{۹۱} دولت همچنین، چند مرحله یک وام میلیون تومانی برای خانوارهای ایرانی در نظر گرفته شده که در صورت تمایل می‌توانند آن را دریافت کنند و بازپرداخت آن نیز به صورت کسر از یارانه خواهد بود که سود این وام را دولت جمهوری اسلامی ایران پرداخت می‌کند. این وام در دو مرحله پرداخت می‌شود.^{۹۲} مطابق مصوبه جلسه ۱۳۹۸/۱۲/۲۶ ستاد ملی کرونا^{۹۳} تحت عنوان «حمایت‌های مالیاتی دولت از فعالان اقتصادی» تسهیلاتی بدین ترتیب در نظر گرفته شد:

- ۱- محاسبه کمک به تأمین تجهیزات و لوازم مصرفی مراکز درمانی به عنوان هزینه قابل قبول از درآمد مشمول مالیات.
 - ۲- تمدید سررسید مالیات بر ارزش افزوده مربوط به دوره چهارم سال ۱۳۹۸ تا تاریخ ۳۱ اردیبهشت ۱۳۹۹.
 - ۳- صدور یا تجدید پروانه کسب یا کار اشخاص حقیقی موضوع ماده ۱۸۶ قانون مالیات‌های مستقیم تا پایان شهریور ماه سال ۱۳۹۹ نیاز به أخذ گواهی پرداخت یا ترتیب پرداخت دهی مالیاتی نخواهد داشت.
 - ۴- نسبت به کسانی که به دلیل کرونا، امکان پرداخت مالیات نداشته باشند؛ ارائه مهلت جدید پرداخت بدهی به مدت حداکثر سه ماه و تقسیط به مدت شش ماه، فارغ از مهلت سه ساله مذکور در ماده ۱۷۶ قانون مالیات‌های مستقیم.
 - ۵- بخشودگی جرائم پرداخت نشده بدهی مالیات و عوارض قانون موسوم تجمیع عوارض مصوب ۱۳۸۸/۱۰/۲۲ به شرط پرداخت اصل مالیات و عوارض تا تاریخ ۱۳۹۹/۸/۳۰.
- دولت برای تأمین مخارج وزرات بهداشت مبلغ یک میلیارد دلار از صندوق توسعه

ملی به وزارت بهداشت اختصاص داده است.^{۹۴} ضمناً، وزارت بهداشت سامانه‌ای برای پاسخ‌گویی به سؤالات راجع به کرونا و نرم‌افزاری برای ارائه اطلاعات مورد نیاز مردم، راه‌اندازی کرده است.

۲-۵. استرالیا

دولت در مجموع ۳۲۰ میلیارد دلار حمایت اقتصادی را تدارک دیده است که معادل ۱۶ درصد از تولید ناخالص داخلی استرالیا است.^{۹۵} پرداخت jobkeeper برای کارفرمایان یا افراد دارای شغل آزاد، از طریق اداره مالیات استرالیا اجرا می‌شود. در این طرح هر کارفرما که طبق زمان‌بندی اعلام‌شده نیروهای خود را حفظ کند و به واسطه آسیب کرونا آن‌ها را اخراج نکند؛ بر طبق درجه‌بندی انجام‌شده، از ۷۵۰ دلار تا ۱۲۰۰ دلار برای (برای حفظ نیروها در بازه ۲۸ سپتامبر ۲۰۲۰ تا ۳ ژانویه ۲۰۲۱) و از ۶۵۰ دلار تا ۱۰۰۰ دلار برای دو هفته (برای حفظ نیروها در بازه‌ی ۴ ژانویه ۲۰۲۱ تا ۲۸ مارس ۲۰۲۱)، بدون احتساب مالیات، دریافت خواهد کرد.^{۹۶} پرداخت jobmaker در دستور است که به موجب آن برای هر استخدام جدید تسهیلاتی گرفته خواهد شد که تا تاریخ ۶ اکتبر تبدیل به قانون نشده است. دولت با تضمین ۵۰ درصد وام‌های جدید صادرشده توسط وام‌دهندگان واجد شرایط، به بنگاه‌های کوچک و متوسط (SME)، دادن حداکثر ۴۰ میلیارد دلار وام را پشتیبانی می‌کند. در دو فاز، فاز اول از ۲۳ مارس تا ۳۰ سپتامبر ۲۰۲۰ و فاز دوم از ۲ اکتبر تا ۳۰ ژوئن ۲۰۲۱. همچنین بانک رزرو استرالیا مبلغ ۹۰ میلیارد دلار با سود ۰/۲۵ درصد در اختیار بانک‌ها قرار داده تا جریان نقدینگی راحت‌تر به دست مصرف‌کننده‌ها برسد.^{۹۷} دولت برای حفظ کارآموزان از مشاغل کوچک حمایت می‌کند که طبق آن، کارفرمایان واجد شرایط می‌توانند برای یارانه دستمزد ۵۰ درصد دستمزد کارآموز به مدت ۹ ماه از ۱ ژانویه ۲۰۲۰ تا ۳۰ سپتامبر ۲۰۲۰ درخواست کنند. به کارفرمایان حداکثر ۲۱۰۰۰ دلار به ازای هر کارآموز یا کارآموز واجد شرایط (۷۰۰۰ دلار در هر سه ماه) بازپرداخت می‌شود. همچنین با شبکه ملی اشتغال کارآموزان و سازمان‌های آموزش گروهی، جهت هماهنگی مجدد استخدام کارآموزان و کارآموزان بیکار در سراسر شبکه کارفرمایان استرالیا، پشتیبانی ارائه خواهد شد.^{۹۸} دولت ۱ میلیارد دلار برای حمایت از جوامع، مناطق و صنایعی که بیشتر تحت تأثیر شیوع

ویروس کرونا قرار گرفته‌اند، اختصاص داده است. علاوه‌براین، دولت از طریق بسته‌ای حداکثر ۷۱۵ میلیون دلاری به صنعت هواپیمایی کمک می‌کند.^{۹۹}

دولت به کسب‌وکارها وقت اضافی برای پرداخت بدهی خود یا تسویه فرم‌های مالیاتی مانند بیانیه‌های فعالیت‌داده و در صورت صدور اظهارنامه مالیاتی، امکان اعلام فعالیت‌ها و اعلامیه‌های ارزیابی جدید مطابق با یک برنامه پرداخت متناسب از جمله تنظیم دوره بدون سود، می‌دهد. همچنین، نقدینگی برای کارفرمایان تقویت می‌شود؛ بدین‌نحو که برای بنگاه‌های کوچک و متوسط زیر ۵۰ میلیون دلار گردش مالی، نیز ارگان‌های غیرانتفاعی (NFP) امکانی داده می‌شود تا با ارائه اظهارنامه فعالیت خود، پرداخت‌هایی برابر با برابر با ۱۰۰ درصد حقوق کارمندان‌شان، و از ۱۰ هزار دلار تا ۵۰ هزار دلار دریافت کرده و کارمندان خود را حفظ کنند. افزایش امکان استهلاک فوری دارایی (تخفیف مالیاتی و تشویق به سرمایه‌گذاری) از دیگر تسهیلات دولت استرالیا است که مطابق آن، کسب‌وکارهای حائز شرایط می‌تواند از امکان کسر سریع هزینه یک دارایی در بخش تجاری، در اولین سالی که مورد استفاده قرار داده‌اند، استفاده کنند به شرط اینکه: الف) دارایی‌های متعدد تا زمانی که هزینه‌ی هر دارایی منفرد کمتر از آستانه‌ی ۱۵۰ هزار دلار باشد؛ اعم از دارایی‌های نو و دست‌دوم. ب) مشاغل با گردش مالی زیر ۵۰۰ میلیون دلار و بالاتر از ۵۰ میلیون دلار را شامل می‌شود. از طرفی، حق بیمه بازنشستگی که پس‌انداز آنها تحت تأثیر نوسانات بازار مالی قرار دارد، به میزان ۵۰ درصد کاهش خواهد یافت. به این‌صورت که برای افراد زیر ۶۵ سال حداقل برداشت از ۴ درصد به ۲ درصد نصف می‌شود. برای افراد ۷۴ تا ۷۹ سال از ۶ درصد به ۳ درصد کاهش می‌یابد. برای افراد ۹۵ سال و بالاتر از ۱۴ به ۷ درصد کاهش می‌یابد. همچنین، نرخ پرداخت امنیت اجتماعی (کسری از حقوق) نیز ۰/۲۵ درصد کاهش پیدا می‌کند.^{۱۰۰}

در بحث تسهیلات و کمک‌هزینه‌ها به خانوارها، دولت استرالیا بسته jobseeker برای افرادی که از بیکار شده‌اند پرداخت می‌شود. این بسته در واقع دایره شمول بسته‌های پرداختی به بیکاران گسترده‌تر کرده و نیز مبلغ آن‌را به ۵۵۰ دلار در هر دو هفته، تا تاریخ ۲۴ سپتامبر ۲۰۲۰ و ۲۵۰ دلار از این تاریخ تا تاریخ ۳۱ دسامبر ۲۰۲۰ پرداخت می‌شود. شرایط این بسته در وب‌سایت خزانه‌داری تشریح شده است.^{۱۰۱} به

علاوه، بسته رفاهی به مبلغ ۷۵۰ دلار برای افراد خاص تر واجد شرایط از قبیل بازنشستگان، سالمندان، دانشجویان اختصاص پیدا می‌کند. این کمک‌هزینه در دو قسط ۷۵۰ دلاری پرداخت می‌شود که افراد ممکن است مشمول تنها یک قسط یا هر دو قسط شوند. این پرداخت‌ها مشمول مالیات و نیز قسمتی از پرداختی مستمری‌بگیران و یا کهنه‌سربازان نمی‌شوند. افرادی که از نظر اقتصادی تحت تأثیر ویروس کرونا قرار گرفته‌اند، می‌توانند تا سقف ۱۰ هزار دلار از درآمد اضافه درآمد خود را زود هنگام دریافت کنند. افراد واجد شرایط می‌توانند قبل از ۳۱ دسامبر ۲۰۲۰ از طریق سامانه myGov به صورت برخط اقدام کنند. ضمناً مالیاتی اضافه‌ای بر این برداشت تعلق نمی‌گیرد.^{۱۰۲}

برای جلوگیری از زیان‌دهی و کمبود نقدینگی در سایر بازارها، بانک فدرال رزرو اوراق قرضه دولت استرالیا و اوراق بهادار نیمه‌دولتی را در بازار ثانویه خریداری می‌کند تا عملکرد صحیح آن را پشتیبانی کند. همچنین فدرال رزرو از طریق عملیات روزانه بازار، نقدینگی اضافی قابل توجهی به سیستم مالی تزریق کرده است. در مارس ۲۰۲۰، این بانک اعلام کرد که تا زمانی که شرایط بازار تضمین شود، عملیات خرید مجدد سررسید منظم یک‌ماهه، سه‌ماهه و شش‌ماهه را انجام خواهد داد. دولت استرالیا از طریق دفتر مدیریت مالی استرالیا (AOFM) از بازارهای اوراق بهادار تحت حمایت دارایی پشتیبانی می‌کند. فدرال رزرو ۱۵ میلیارد دلار برای وام‌دهندگان غیر ADI و ADI کوچک‌تر در بازار اوراق بهادار، تدارک دیده تا در موقع لزوم وارد کند.^{۱۰۳} البته، پارلمان استرالیا در ۲۳ مارس در کنار اقدامات اجرایی دولت و به عنوان پشتوانه قانونی پرداخت‌ها و حمایت‌های مالی، بسته پاسخ اقتصادی Coronavirus Omnibus ۲۰۲۰ (قانون Omnibus) را تصویب کرد که است.^{۱۰۴}

استرالیا	ایران
حمایت از مشاغل آسیب دیده	
<p>۱. بسته پرداخت مالی jobkeeper.</p> <p>۲. تضمین پرداخت ۴۰ میلیارد دلار وام به SMEها</p> <p>۳. بسته حمایت از کارآموزان به مبلغ مجموعاً به مبلغ ۲۱۰۰۰ دلار.</p> <p>۴. بسته یک میلیارد دلاری برای حمایت از مشاغل بیشتر آسیب‌دیده.^{۱۰۶}</p>	<p>وفاق مصوبه ستاد ملی مقابله با کرونا، سه نوع تسهیلات ۶ میلیونی، ۱۲ میلیونی و ۱۶ میلیون تومانی برای حمایت از مشاغل آسیب‌دیده فراهم شد.^{۱۰۵}</p>
تسهیلات در دریافت مالیات و عوارض	
<p>۱. تمدید مهلت پرداخت بدهی‌های مالیاتی.</p> <p>۲. اعلام مجدد اظهارنامه مالیاتی متناسب با شرایط جدید.</p> <p>۳. تقویت نقدینگی برای کارفرمایان.</p> <p>۴. افزایش امکان استهلاك فوری دارایی (تخفیف مالیاتی).</p> <p>۵. کاهش حق بیمه بازنشستگان و نیز پرداخت امنیت اجتماعی.^{۱۰۸}</p>	<p>۱. محاسبه کمک به مراکز درمانی به عنوان مالیات</p> <p>۲. امهال به مالیات‌دهندگان</p> <p>۳. معافیت مالیاتی صدور یا تمدید پروانه اشتغال</p> <p>۴. تعویق سه ماهه حق بیمه تأمین اجتماعی</p> <p>۵. بخشودگی برخی جرایم مالیاتی</p> <p>۶. تمدید مهلت پرداخت قبوض آب، برق و گاز.^{۱۰۷}</p>
تسهیلات ویژه برای کمک‌هزینه خانوارها	
<p>۱. بسته jobseeker.</p> <p>۲. بسته رفاهی ۷۵۰ دلاری.^{۱۱۰}</p>	<p>پرداخت وام یک میلیون تومانی در چند مرحله.^{۱۰۹}</p>
حمایت از ویژه از بخش بهداشت	
<p>چند بسته حمایتی از جمله؛ بسته مرحله اول به ارزش ۲.۴ میلیارد، بسته‌ی حمایت خاص از بیمارستان‌ها به ارزش ۱.۳ میلیارد و بسته سلامت روان ۱.۱ میلیارد دلار تخصیص پیدا کرد.^{۱۱۲}</p>	<p>قرار بر برداشت یک میلیارد یورو از صندوق توسعه ملی، ویژه مخارج وزارت بهداشت شده است.^{۱۱۱}</p>

در ۷ سپتامبر، نخست وزیر اعلام کرد که استرالیا برای واکسیناسیون COVID-19 توافق نامه‌های تولیدی را امضا کرده است و واکسیناسیون برای همه استرالیایی‌ها رایگان خواهد بود.^{۱۱۳} به علاوه، ۲.۴ میلیارد دلار به عنوان بسته بهداشتی مرحله اول، شامل مراقبت‌های اولیه، مراقبت از سالمندان، بیمارستان‌ها، تحقیقات و تقویت ذخایر پزشکی ملی تخصیص داده شده است. همچنین، حدود ۱.۳ میلیارد دلار برای اطمینان از دوام بیمارستان‌های خصوصی و غیرانتفاعی و ۱.۱ میلیارد دلار برای حمایت از سلامت روان استرالیایی‌ها و تقویت خدمات در موارد خشونت خانگی تخصیص یافته است.^{۱۱۴} دولت همچنین، سایت اختصاصی کروناویروس و سامانه شبانه‌روزی را برای پاسخ‌گویی به سؤالات راجع به کرونا به وجود آورده و نرم‌افزار ویژه‌ای^{۱۱۵} که امکانات بسیاری از جمله؛ ردیابی افراد مبتلا به کرونا را انجام می‌دهد، راه‌اندازی کرده است.

ایران	استرالیا
حمایت از مشاغل آسیب دیده	
<p>۱. وفق مصوبه ستاد ملی مقابله با کرونا، سه نوع تسهیلات ۶ میلیونی، ۱۲ میلیونی و ۱۶ میلیون تومانی برای حمایت از مشاغل آسیب‌دیده فراهم شد.^{۱۱۶}</p>	<p>۱. بسته پرداخت مالی jobkeeper. ۲. تضمین پرداخت ۴۰ میلیارد دلار وام به SMEها ۳. بسته حمایت از کارآموزان به مبلغ مجموعاً به مبلغ ۲۱۰۰۰ دلار. ۴. بسته یک میلیارد دلاری برای حمایت از مشاغل بیشتر آسیب‌دیده.^{۱۱۷}</p>
تسهیلات در دریافت مالیات و عوارض	
<p>۱. محاسبه کمک به مراکز درمانی به عنوان مالیات ۲. امهال به مالیات‌دهندگان ۳. معافیت مالیاتی صدور یا تمدید پروانه اشتغال ۴. تعویق سه‌ماهه حق بیمه تأمین اجتماعی ۵. بخشودگی برخی جرائم مالیاتی</p>	<p>۱. تمدید مهلت پرداخت بدهی‌های مالیاتی. ۲. اعلام مجدد اظهارنامه مالیاتی متناسب با شرایط جدید. ۳. تقویت نقدینگی برای کارفرمایان. ۴. افزایش امکان استهلاک فوری دارایی (تخفیف مالیاتی). ۵. کاهش حق بیمه بازنشستگان و نیز پرداخت</p>

۶. تمدید مهلت پرداخت قبوض آب، برق و گاز. ^{۱۱۸}	امنیت اجتماعی. ^{۱۱۹}
تسهیلات ویژه برای کمک‌هزینه خانوارها	
پرداخت وام یک میلیون تومانی در چند مرحله. ^{۱۲۰}	۱. بسته jobseeker. ۲. بسته رفاهی ۷۵۰ دلاری. ^{۱۲۱}
حمایت از ویژه از بخش بهداشت	
قرار بر برداشت یک میلیارد یورو از صندوق توسعه ملی، ویژه مخارج وزارت بهداشت شده است. ^{۱۲۲}	چند بسته حمایتی از جمله؛ بسته مرحله اول به ارزش ۲.۴ میلیارد، بسته حمایت خاص از بیمارستان‌ها به ارزش ۱.۳ میلیارد و بسته سلامت روان ۱.۱ میلیارد دلار تخصیص پیدا کرد. ^{۱۲۳}

پیشنهادها

- ۱- گسترش مداخلات انسان در محیط زیست و پیامدهای ناشی از آن، جامعه جهانی را با خطر شیوع بیماری‌های کشنده و واگیردار مواجه کرده است. در چنین شرایطی، تدوین یک قانون جامع برای مقابله با بحران‌های بهداشت عمومی، با تفکیک دقیق وظایف دستگاه‌های مسئول، راهکار مناسبی برای مقابله با بحران‌ها و مدیریت پیامدهای آن است که می‌تواند از تشکیل ستادهای فوری ذیل شورای عالی امنیت ملی، شورای سران قوا و... نیز، جلوگیری کند.
- ۲- تصویب چارچوبی جامع که تمام بحران‌های ممکن‌الوقوع را احصاء کرده و در کنار آن مسئولیت هر نهاد و دستگاه و نیز قانون حاکم بر آن شرایط را مشخص کند (مشابه چهارچوب AGCMF)، می‌تواند از سردرگمی در مواقع بحران پیشگیری کند.
- ۳- نقش مجلس شورای اسلامی، در تصویب قوانین، اعلام وضعیت اضطراری و حضور آن در شورای مدیریت بحران، می‌تواند اثرگذاری بیشتری داشته باشد.
- ۴- تشکیل قرارگاه عملیاتی در بحران‌ها به ویژه بحران‌های همه‌گیر (مشابه CCC)، می‌تواند نقش بسیار مؤثری در اجرایی شدن و عملکرد نهایی مقررات داشته باشد.
- ۵- در وضعیت‌های اضطراری ناشی از شیوع بیماری‌های واگیر، مسئولین بهداشت و

درمان نه به عنوان مدیر بحران بلکه به عنوان نهاد مشاور (نقش AHPPC) به ایفای نقش پرداخته و توصیه‌های لازم را به شورای اصلی مدیریت بحران نماید، زیرا مدیریت بحران نه فقط یک امر پزشکی، بلکه یک امر کاملاً مدیریتی است.

۶- جرم‌انگاری رفتارهای پرخطر به صورت صریح، در قالب قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی و یا در ذیل قانون جامع مقابله با بیماری‌های خطرناک و واگیردار، از مهمترین مسائل کشور برای مواجهه با بحران است؛ تا از مشکل جریمه‌گذاری تدریجی و عدم اقتناع افکار عمومی که ستاد ملی کرونا با آن مواجه شد، پیشگیری کرده و با وجود مجازات از پیش تعیین شده، عموم مردم را از ضمانت اجرای عدم رعایت دستورالعمل‌های بهداشتی آگاه کند.

۷- شناسایی و ردیابی بیماران و هشدار نزدیک شدن این افراد به افراد سالم (مشابه نرم‌افزاری که دولت استرالیا و بسیاری دیگر از کشورهای جهان طراحی کرده‌اند) و الزام به نصب و استفاده از این نرم‌افزار، می‌تواند نقش مهمی در کنترل بیماری داشته باشد.

۸- حفاظت بیش از پیش از امنیت زیستی با ارتقاء قوانین زیستی سابق و جلوگیری از سرقت ژنوم ایرانی، با قید اولویت در دستگاه‌های مربوطه مورد رسیدگی قرار گرفته و به صورت قانون تصویب شود.

نتیجه‌گیری

وضعیت‌های اضطراری به عنوان یک مکانیزم برای مقابله با شرایط بحرانی در نظر گرفته می‌شوند. بارزترین مصادیق وضعیت‌های اضطراری، بلایای طبیعی؛ بحران‌های اقتصادی؛ جنگ و بی‌نظمی‌های داخلی و بحران‌هایی نظیر بحران‌های زیستی و بیماری‌های همه‌گیر هستند. برقراری وضعیت اضطراری در ایران از دو مسیر صلاحیت موجود در اصل ۷۹ و اختیارات رهبری در اصل ۱۱۰ با تکیه بر مفاد اصل ۵۷ قانون است. استرالیا که دارای یک نظام چندپارچه فدرالی است، با توسل به اختیارات ضمنی دولت در بند ۲۹ از قسمت ۵۱ قانون اساسی، و نیز با عنایت به صلاحیت ایجادشده در قسمت ۶۱ و نیز موافقت‌نامه‌های بین ایالت‌ها و دولت، صلاحیت برقراری وضعیت اضطراری را داراست. چارچوب‌های از پیش تعیین شده و قوانین مختلف در مواجهه با بحران، کمک‌های بسیاری به دولت استرالیا در مقابله با بحران کرده است. در پی شیوع

ویروس کرونا، دولت ایران ستاد ملی کرونا را ذیل شورای عالی امنیت ملی تشکیل داده و مصوباتی از جمله؛ تعطیلی مدارس و دانشگاه‌ها؛ ارائه تسهیلات به خانوارها و مشاغل آسیب‌دیده؛ وضع جریمه بر عدم رعایت دستورالعمل‌های بهداشتی و... را به پشتوانه صلاحیت شورای عالی امنیت ملی داشته است. در استرالیا، کابینه ملی با توافق وزیران ایالت‌ها و قلمروها تشکیل شده و به سرعت و با پشتوانه قانون امنیت زیستی ۲۰۱۵ اعلام وضعیت اضطراری شد. کابینه ملی استرالیا با مشاوره AHPPC ابتدا ورود افراد به استرالیا را ممنوع کرده و سپس برخی تجمع‌ها را محدود کرد. دولت استرالیا در برای جلوگیری از پیامدهای اقتصادی بحران کرونا، تسهیلات اقتصادی، تخفیف‌های مالیاتی، کمک‌هزینه‌های نگهداری نیروها و... را با کمک بسته اقتصادی پارلمان، پرداخت کرد. به نظر می‌رسد، تدوین قانون جامع مدیریت بحران، توجه به ظرفیت‌های مجلس شورای اسلامی برای مقابله با بحران‌ها، جرم‌انگاری صریح رفتارهای پرخطر و حفاظت بیشتر از ژنوم ایرانی با ارتقاء قانون امنیت زیستی مصوب ۱۳۸۸، راهکارهای مناسبی برای پیشگیری، مدیریت و کنترل بحران در ایران است.

یادداشت‌ها

1. <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com>
2. Notstandsgesetze
۳. میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، مصوب ۱۶ دسامبر ۱۹۶۶ میلادی (مطابق با ۱۳۴۵/۹/۲۵ شمسی)، مجمع عمومی سازمان ملل متحد: بخش دوم، ماده ۴.
۴. اصل هفتاد و نهم: برقراری حکومت نظامی ممنوع است. در حالت جنگ و شرایط اضطراری نظیر آن، دولت حق دارد با تصویب مجلس شورای اسلامی موقتاً محدودیت‌های ضروری را برقرار نماید، ولی مدت آن به‌هرحال نمی‌تواند بیش از سی روز باشد و در صورتی که ضرورت همچنان باقی باشد دولت موظف است مجدداً از مجلس کسب مجوز کند.
۵. ماده ۳، بند ذ: «شرایط اضطراری: وضعیتی است که در پی وقوع مخاطرات و قریب‌الوقوع بودن حادثه یا بعد از وقوع آن ایجاد می‌شود و نیاز به اقدامات فوق‌العاده برای پاسخ دارد».
۶. قانون آیین‌نامه داخلی مجلس مصوب ۱۳۷۹/۱/۲۰، ماده ۲۱۱: «ماده ۲۱۱ - رسیدگی به لایحه محدودیت‌های ضروری یک شوری است و در صورت تصویب مجلس، مدت اعمال آن به‌هرحال نمی‌تواند بیش از سی روز باشد. در صورتی که پس از انقضای این مدت ضرورت همچنان باقی باشد دولت موظف است مجدداً از مجلس کسب مجوز کند».
۷. اصل یکصد و دهم: وظایف و اختیارات رهبر: ۱- تعیین سیاست‌ها کلی نظام جمهوری اسلامی ایران پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام، ۲- نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام، ۳- فرمان همه‌پرسی، ۴- فرماندهی کل نیروهای مسلح، ۵- اعلام جنگ و صلح و بسیج نیروها، ۶- نصب و عزل و قبول استعفا: الف) فقهای شورای نگهبان، ب) عالی‌ترین مقام قوه قضائیه، ج) رئیس سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، د) رئیس ستاد مشترک، ه) فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، و) فرماندهان عالی نیروهای نظامی و انتظامی. ۷- حل اختلاف و تنظیم روابط قوای سه‌گانه، ۸- حل معضلات نظام که از طرق عادی قابل حل نیست، از طریق مجمع تشخیص مصلحت نظام ۹- امضاء حکم ریاست جمهوری پس از انتخاب مردم. صلاحیت داوطلبان ریاست جمهوری از جهت دارا بودن شرایطی که در این قانون می‌آید، باید قبل از انتخابات به تأیید شورای نگهبان و در دوره اول به تأیید رهبری برسد، ۱۰- عزل رئیس‌جمهور با در نظر گرفتن مصالح کشور پس از حکم دیوان عالی کشور به تخلف وی از وظایف قانونی، یا رأی مجلس شورای اسلامی به عدم کفایت وی بر اساس اصل هشتاد و نهم، ۱۱- عفو یا تخفیف

- مجازات محکومان در حدود موازین اسلامی پس از پیشنهاد رئیس قوه قضائیه. رهبر می‌تواند بعضی از وظایف و اختیارات خود را به شخص دیگری تفویض کند.
۸. آخرین قانون مدیریت بحران، قانون مدیریت بحران مصوب ۱۳۹۸/۵/۲۳ است.
۹. قانون مدیریت بحران ۱۳۹۸، ماده ۱.
۱۰. قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران مصوب ۱۳۸۶/۱۰/۲۵، ماده ۱، اصطلاحات، تعریف اصطلاح بحران.
۱۱. قانون مدیریت بحران ۱۳۹۸، ماده ۶.
۱۲. قانون مدیریت بحران ۱۳۹۸، ماده ۷.
۱۳. قانون مدیریت بحران ۱۳۹۸، ماده ۸. وظایف سازمان به صورت تفصیلی در ماده ۹ قانون، توضیح داده است.
۱۴. قانون مدیریت بحران ۱۳۹۸، ماده ۱۰.
۱۵. قانون مدیریت بحران ۱۳۹۸، مواد ۱۲، ۱۳ و ۱۴.

16. <https://www.worldometers.info/coronavirus>
17. Australia's Constitution of 1901 with Amendments through 1985.
۱۸. قانون اساسی استرالیا؛ اختیار ملکه در تعیین فرماندار کل و فرمانداران ایالت‌ها (section) ۶۱.
19. State
20. Territory
21. Commonwealth of Australia Constitution
22. Emergencies Act 2004 (ACT) s 4 (definition of 'emergency')
23. world health organization (WHO)
24. Philip Allen (2020) 'States resist bushfire royal commission, oppose expansion of powers', stock-daily, 14 January; J. Kehoe (2020) 'States resist bushfire royal commission, oppose expansion of powers', Australian Financial Review, 14 January
25. section
26. S. Smith (2020) 'The Scope of a Nationhood Power to Respond to COVID-19: Unanswered Questions' Australian Public Law, 13 May
27. Biosecurity Act 2015
28. The Quarantine Act 1908
29. COVID-19 and the enforceability of Quarantinable Diseases Exclusions
30. The Australian Government Crisis Management Framework
31. Introduction of The Australian Government Crisis Management Framework
32. The Australian Government Crisis Management Framework. Annexe A
33. Crisis Coordination Centre (CCC)
34. Australian Government Disaster Response Plan
35. COMDISPLAN at [2.1.1]
36. COMDISPLAN at [2.1.2]
37. COMDISPLAN at [1.4.6]
38. Director General Emergency Management Australia (DGEMA)

39. Emergency Management Australia (EMA)
 40. COMDISPLAN at [2.1.2]
 41. COMDISPLAN at [2.3.4]
 42. COMDISPLAN at Section [5.1]
 43. <https://www.legislation.gov.au>
 44. <http://www.president.ir/fa/115233>
 45. <http://www.president.ir/fa/115233>
 46. <https://www.tabnak.ir/fa>
 47. Australian Health Protection Principal Committee (AHPPC)
 48. <https://www.health.gov.au/committees-and-groups/australian-health-protection-principal-committee-ahppc>
 49. National Health Emergency Response Arrangements (2011)
 50. The Emergency Response Plan for Communicable Disease Incidents of National Significance (2018)
 51. The Emergency Response Plan for Communicable Disease Incidents of National Significance (2016)
 52. https://www1.health.gov.au/internet/main/publishing.nsf/Content/health-pubhlth-strateg-bio-factsht_inc_room.htm
 53. Senate Select Committee on COVID-19 Whole-of-Government Submission, p6
 54. <https://parlinfo.aph.gov.au/>
 55. Council of Australian Governments (COAG)
 56. <https://www.pm.gov.au/media/advice-coronavirus>
 57. <https://www.pmc.gov.au/news-centre/government>
 58. <https://parlinfo.aph.gov.au/parlInfo/download>
 59. <https://www.legislation.gov.au/Details/F2020L00266>
 60. <https://www.legislation.gov.au/Details/F2020L00037>
 61. <https://www.legislation.gov.au/Details/F2020L00266>
 62. <https://www.borna.news>
۶۳. دانشگاه‌ها، مدارس، حوزه‌های علمیه، آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای و زبان‌سراها و سایر آموزشگاه‌ها، کتابخانه‌ها، استخرهای سرپوشیده، سینما، تئاتر و مراکز مشابه، موزه و باغ موزه‌ها، تالارهای پذیرایی، آرایشگاه‌های زنانه و سالن‌های زیبایی و مساجد و مصلى‌ها.
۶۴. برگزاری مراسم اجتماعی، فرهنگی، مذهبی و همایش‌ها، باشگاه‌های ورزشی ورزش‌های پربرخورد از جمله کشتی، کاراته، جودو، مدارس شبانه‌روزی، کافه، قهوه‌خانه و چایخانه‌ها، باغ‌وحش و شهربازی‌ها، مراکز تفریحی آبی، استخرهای سرپوشیده، باشگاه ورزشی سالنی.
65. <https://www.aro.gov.ir/Portal/View/>
 66. <https://www.aro.gov.ir/Portal/>
 67. <https://www.isna.ir/>
 68. <https://www.irna.ir/news/>
 69. <https://parlinfo.aph.gov.au/parlInfo>
 70. <https://www.pm.gov.au/media/coronavirus-measures-endorsed-national-cabinet>
 71. <https://www.pm.gov.au/media/update-coronavirus-measures>
 72. <https://www.pm.gov.au/media/border-restrictions>
 73. <https://www.pm.gov.au/media/update-coronavirus-measures-24-March-2020>
 74. <https://www.pm.gov.au/media/update-coronavirus-measures-15may20>

75. <https://parlinfo.aph.gov.au/parlInfo/>
 76. National COVID-19 Coordination Commission
 77. <https://parlinfo.aph.gov.au/parlInfo/>
 78. <https://www.legislation.gov.au/Details/F2020L00324>
 79. <https://www.health.gov.au/news/health-alerts/>
 80. <https://business.gov.au/Risk-management/>
 81. <https://www.legislation.gov.au/Details/F2020L00752>
 82. <https://www.pm.gov.au/media/national-cabinet-update>
 83. <https://www.legislation.gov.au/Details/F2020L00323>
 84. <https://www.pm.gov.au/media/update-coronavirus-measures-270320>
 85. <https://www.news.com.au/finance/>
 86. <https://www.legislation.gov.au/Details/F2020L00574>
 87. <https://www.pm.gov.au/media/update-coronavirus-measures-08may20>
 88. <https://www.pm.gov.au/media/national-cabinet-7aug2020>
 89. <https://www.yjc.ir/fa/news/>
 90. <https://www.isna.ir/news/>
 91. <https://www.isna.ir/news/99040302083/>
 92. <https://www.tasnimnews.com/fa/news/>
 ۹۳. أخذ شده از فایل منتشر شده مصوبات ستاد ملی کرونا.
94. <https://www.yjc.ir/fa/news/>
 95. Senate Select Committee on COVID-19 Whole-of-Government Submission, p13.
 96. <https://www.ato.gov.au/General/JobKeeper-Payment/JobKeeper-extension-announcement/>
 97. <https://treasury.gov.au/coronavirus/sme-guarantee-scheme>
 98. <https://coronavirus.fairwork.gov.au/coronavirus>
 99. <https://treasury.gov.au/coronavirus/businesses>
 100. <https://www.ato.gov.au/General>
 101. <https://treasury.gov.au/coronavirus/sme-guarantee-scheme>
 102. <https://treasury.gov.au/coronavirus/households>
 103. <https://treasury.gov.au/coronavirus/business-investment>
 104. <https://www.legislation.gov.au/Details/C2020C00139>
 105. <https://www.isna.ir/news/>
 106. <https://treasury.gov.au/coronavirus/sme-guarantee-scheme>
 ۱۰۷. أخذ شده از فایل منتشر شده مصوبات ستاد ملی کرونا.
108. <https://www.ato.gov.au/General>
 109. <https://www.tasnimnews.com/fa/news/>
 110. <https://treasury.gov.au/coronavirus/sme-guarantee-scheme>
 111. <https://www.yjc.ir/fa/news/>
 112. Senate Select Committee on COVID-19 Whole-of-Government Submission, p11
 113. <https://www.pm.gov.au/media/australia-secures-onshore-manufacturing-agreements-two-covid-19-vaccines>
 114. Senate Select Committee on COVID-19 Whole-of-Government Submission, p11
 115. <https://covid19.homeaffairs.gov.au/>
 116. <https://www.isna.ir/news/>
 117. <https://treasury.gov.au/coronavirus/sme-guarantee-scheme>

۱۱۸. أخذ شده از فایل منتشر شده مصوبات ستاد ملی کرونا.

119. <https://www.ato.gov.au/General>
120. <https://www.tasnimnews.com/fa/news/>
121. <https://treasury.gov.au/coronavirus/sme-guarantee-scheme>
122. <https://www.yjc.ir/fa/news/>
123. Senate Select Committee on COVID-19 Whole-of-Government Submission, p11

کتابنامه

۱. ابن منظور، محمد بن مکرم (۱۴۱۴ق). *لسان العرب*. بیروت: دارالفکر.
۲. ارسطا، محمدجواد (۱۳۷۷). مفهوم اطلاق در ولایت مطلقه فقیه. *فصلنامه علمی پژوهشی علوم سیاسی*، ۱(۲)، صص. ۷۲-۹۰.
۳. ارسطا، محمدجواد (۱۳۸۹). *مبانی تحلیلی نظام جمهوری اسلامی ایران*. قم: مؤسسه بوستان کتاب.
۴. طباطبایی مؤتمنی، منوچهر (۱۳۸۲). *آزادی‌های عمومی و حقوق بشر*. تهران: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه.
۵. طلائی، فرهاد (۱۳۸۰). آشنایی با قانون اساسی و نظام حکومتی فدرال. *فصلنامه دیدگاه‌های حقوقی*، (۲۴ و ۲۳)، صص. ۶۹-۹۸.
۶. عمید، حسن (۱۳۹۱). *فرهنگ فارسی عمید جیبی*. تهران: انتشارات امیرکبیر.
۷. غمامی، سیدمحمد مهدی (۱۳۹۰). پایان‌نامه نظم عمومی و الزامات ناشی از حقوق بشر و شهروندی.
۸. قاضی شریعت‌پناهی، سید ابوالفضل (۱۳۹۳). *حقوق اساسی و نهادهای سیاسی*. تهران: میزان.
۹. لاگین، مارتین (۱۳۸۸). *مبانی حقوق عمومی*، ترجمه محمد راسخ. تهران: نشر نی.
۱۰. محقق داماد، مصطفی (۱۴۰۵ق). *قواعد فقه*. تهران: مرکز نشر علوم انسانی.
۱۱. مهری، فرناز و هاشمی، سید محمد (۱۳۹۶). *اعتبارسنجی مصوبات شورای عالی امنیت ملی در حقوق موضوعه از منظر حقوقی*. نخستین کنگره بین‌المللی حقوق ایران با رویکرد حقوق شهروندی.

12. Ackerman, B. (2004). *The Emergency Constitutional*. YALE Law Journal (113). 1029-1091.
13. Elphick, K. (2020). *Australian COVID-19 response management arrangements: a quick guide*. Research paper of Parliamentary library 28

April 2020.

14. Lena, A. (1998). *The International Law of Human Rights and States of Exception: With Special Reference to the Travaux Preparatoires and the Case-law of the International Monitoring Organs*. Martinus Nijhoff Publishers
15. Mueller, S. (2016). *Turning Emergency Powers Inside out: Are Extraordinary Powers Creeping Into Ordinary Legislation?* Flinders Law Journal (18). 295-319
16. Royal commissioners (2020). *Constitutional Framework for the Declaration of a State of National Emergency*. published on 8 May 2020.
17. Tubbs, M. (1977). *Emergency Powers, Class and State*, Australian Left Review, 1(57), 1977, pp. 26-36. Available at: <https://ro.uow.edu.au/alr/vol1/iss57/6>. Download

وبسایت‌ها

۱. برنامه پاسخ اضطراری دولت استرالیا: Australian Health Sector Emergency Coronavirus (COVID-2019) Response Plan for Novel
۲. برنامه پاسخ‌گویی به حوادث دولت استرالیا: COMDISPLAN 2017
۳. چارچوب مدیریت بحران دولت استرالیا: The Australian Government Crisis Management Framework 2012
۴. دفترچه تأثیرات ویروس کرونا بر زندگی مردم استرالیا: Responding to covid-19: How will Australia's public health emergency powers affect you?
۵. فایل خلاصه پاسخ اقتصادی دولت استرالیا به کرونا: Economic Response to the Coronavirus
۶. فایل کمیته سنا در مورد ارائه کل دولت در مقابله با کرونا: Senate Select Committee on COVID-19 Whole-of-Government Submission
۷. قانون اساسی استرالیا: 1901 with Amendments 1985 Australia's Constitution of
۸. مجموعه مصوبات ستاد ملی کرونا تا جلسه سی‌ام، دفتر هیئت دولت.
۹. یادداشت علمی: The Scope of a Nationhood Power to Respond to COVID-19: Unanswered Questions

پژوهشنامه حقوق اسلامی، سال بیستم، شماره سوم (پیاپی ۴۹)، بهار و تابستان ۱۳۹۸، صص. ۳۳-۳۴